

Tájékoztató a növényútlevel felhatalmazásról

Az Európai Unió területén termesztett és természeti környezetben élő növények védelme érdekében 2019. december 14-től valamennyi tagállamban életbe lépett az új növényegészségügyi rendszer. Szakmai alaprendeletének (2016/2031) egyik legfontosabb végrehajtási jogszabályaként novemberben jelentette meg a Bizottság a vizsgálatköteles károsítók és termékek forgalmazására vonatkozó listákat tartalmazó rendeletet.

A végrehajtási rendeletben szerepel a karantén károsítók új jegyzéke, valamint a csak vetőmagokra és egyéb ültetésre szánt növényekre vonatkozó, vizsgálatköteles nemkarantén károsítók listája is. A rendelet tartalmazza azokat a feltételeket is, amelyeknek meg kell felelniük az e károsítók terjesztésére képes áruknak, annak érdekében, hogy elfogadható szint alá csökkenjen a behurcolás és az elterjedés kockázata.

Behozatali tilalom EU-n kívüli országból

- A korábban is tilalom alá tartozó termékek köre érdemben nem változott, azaz továbbra is tilos az elfogadhatatlan növényegészségügyi kockázatot jelentő áruk behozatala harmadik országból.
- Az új rendszer már számol olyan növényekkel is, amelyek importja mindaddig tiltott, amíg el nem készül a behozatalukkal járó kockázatok elemzése. Az ideiglenes tilalmi listára került termékek körét – főként fásszárú, ültetésre szánt növényeket – a már megjelent 2018/2019 számú uniós rendelet tartalmazza. Az egyértelmű azonosíthatóság érdekében az áruk mindkét listában a kapcsolódó vámtarifaszámokkal együtt szerepelnek.

Vizsgálathoz kötött behozatal EU-n kívüli országból

- Jelentősen bővült azon áruk csoportja, amelyek kereskedelmi forgalom útján kizárólag növényegészségügyi bizonyítvánnyal hozhatóak be az erre kijelölt határállomásokon. Az ilyen típusú termékek ellenőrzése minden egyes szállítmányra kötelező jelleggel kiterjed. A korábbiakhoz képest már az Európa Unión kívüli országból származó, szinte minden gyümölcs és zöldség, fenyőfa, valamint koszorú is ebbe a csoportba tartozik.
- A rendeletben megjelennek azok az áruk is, amelyeket ugyan kísérnie kell növényegészségügyi bizonyítványnak, de bármely határállomáson beléptethetők és nem vonatkozik rájuk a 100%-os ellenőrzési kötelezettség.
- Mindössze öt gyümölcsféle (ananász, banán, datolya, durián és kókusz) maradt, amely növényegészségügyi bizonyítvány nélkül kerülhet be az Európai Unióba.

EU-n belüli forgalmazás szabályozása

- Az EU-n belüli szabad árumozgásban a növényegészségügyi kockázatok kezelésére a már 1993 óta alkalmazott növényútlevel-rendszer szolgál, amely a jövőben is fennmarad. A most elfogadott rendelet meghatározza azokat az ellenőrző vizsgálatokat és különleges előírásokat, amelyeket a növényútlevel kiállításához teljesíteni kell. Az eddigiektől eltérően a dokumentum formátumát is rendelet szabályozza (2017/2313).
- Jelentősen bővül a növényútlevel alkalmazási köre, hiszen az gyakorlatilag az összes növényi szaporítóanyag (palánta, oltvány, sok vetőmag) szállításához szükséges lesz.

A vetőmagok és egyéb szaporítóanyagok EU-n belüli forgalmazása

- A vetőmagok közül többnyire azok szerepelnek a növényútlevél-köteles áruk listáján, amelyek előállítására minőségtanúsítási rendszert dolgoztak ki. A rendelet meghatározza azokat az eseteket is, ahol nem szükséges növényútlevélnek kísérsnie a szaporítóanyagot.
- Számottevő változást idéz elő a szaporítóanyagok EU-n belüli forgalmazásában a vizsgálatköteles nemkarantén károsítók bevonása a növényegészségügyi szabályozás hatálya alá. A december 14-ei hatánapig elvégzett/elvégzendő szemlékkel és vizsgálatokkal e károsítók egy részénél a növényanyag piaci irányelveknek való megfelelést ellenőrizték, a nemkarantén károsítóktól való mentesség igazolására nem volt szükség a növényútlevél kiállításához. Mivel e tekintetben az előírások módosulnak, a Bizottság – a zavartalan kereskedelem érdekében – egy átmeneti időszakot állapít meg, amíg az érintettek felkészülhetnek az új előírásoknak megfelelő eljárásra.

Az új szabályozás alapjait a 2019/2072 számú végrehajtási rendelet fekteti le, amely meghatározza többek között azon növények, növényi termékek és egyéb anyagok jegyzékét, amelyek esetében az Unión belüli szállításhoz, forgalmazáshoz növényútlevél szükséges.

A Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal (Nébih) honlapján közzétett cikkben már szó esett arról a növényegészségügyi végrehajtási rendeletről, amely az „útlevélköteles” növények jegyzékét tartalmazza, továbbá meghatározza azokat az ellenőrző vizsgálatokat és különleges előírásokat, amelyeket a növényútlevél kiállításához teljesíteni kell.

A növényútlevél olyan hatósági címke, amely azt igazolja, hogy a vele ellátott növények az EU összes növényegészségügyi követelményének megfelelnek.

A rendelet 2019/2072 EU rendelet XIII. számú melléklete alapján december 14-től minden ültetésre szánt növény szállításához növényútlevél szükséges. A vetőmagok közül pedig többnyire azok szerepelnek a növényútlevél-köteles áruk listáján, amelyek előállítására minőségtanúsítási rendszert dolgoztak ki.

A most megjelent végrehajtási rendelet – az eddigiekhez képest – nagyon sok lágyszárú és fás szárú dísznövényt, számos erdészeti faj csemetéjét, valamint a zöldségpalántákat is növényútlevél-kötelessé teszi.

- A jogszabály ugyanakkor *engedményeket* is tartalmaz: például nem szükséges növényútlevél azokban az esetekben, amikor a növényt közvetlenül a végfelhasználó részére értékesítik (kivéve, ha ez távértékesítés keretében történik).
- És konkretizálja a *kivételes eseteket* is: bizonyos növények szaporítóanyagai esetében a végfelhasználó részére történő értékesítés is növényútlevél-köteles lesz, aminek jogi szabályozása 2020 elején várható.

A növényútlevél tartalmi követelményeit a 2016/2031/EU rendelet tartalmazza, míg a dokumentum formátumát a 2017/2313/EU rendelet rögzíti. Fokozottan kell figyelni az alábbi változásokra:

- Az eddigiekhez képest nem szükséges az ellenőrző hatóság és a mennyiség szerepeltetése, viszont fel kell tüntetni az EU zászlaját.
- A korábbi sorozatszámot felváltja a nyomkövetési kód, ami egy esetleges fertőzés esetén lehetővé teszi a növény származásának gyorsabb azonosítását. Mivel a végső felhasználónak kiserelt növények (pl. házikerti kiserelésű vetőmagok,

dísznövényhagymák) alacsonyabb kockázatot képviselnek, esetükben e kód feltüntetésétől el lehet tekinteni.

- A továbbiakban a növényútlevél már nem tüntethető fel az árut kísérő dokumentumon, azt minden esetben az értékesítési egységen kell elhelyezni.

A növényútlevélnek változatlanul kötelező eleme marad a növényegészségügyi nyilvántartási szám. Azok a vállalkozások, amelyeknek az eddigi évek során nem volt nyilvántartásba vételi kötelezettsége, az illetékes járási hivatalok növény- és talajvédelmi osztályain igényelhetik azt. A nyilvántartásba vett vállalkozóknak minden év április 30-ig kell bejelenteniük az adott évre vonatkozóan a termelésük részletes adatait a növényegészségügyi vizsgálatok elvégzése érdekében.

A növényútlevél kiállítására továbbra is felhatalmazható a termelő, illetve a forgalmazó. A felhatalmazáshoz széleskörű szakmai ismeretek szükségesek (2019/827/EU), így azt továbbra is csak olyan természetes személy vagy gazdálkodó szervezet kaphatja meg, aki vagy amelynek képviselője tagja a Magyar Növényvédő Mérnöki és Növényorvosi Kamarának, vagy ilyen tagsággal rendelkező személy szakmai felügyeletét írásbeli szerződésbe foglalja.

A növényútlevél cseréjét a jövőben az erre felhatalmazott forgalmazó is megteheti. A Nébih javasolja a termelőknek és a forgalmazóknak, hogy minél többen igényeljék a felhatalmazást. Az érintettek az illetékes kormányhivatal növény- és talajvédelmi osztályain nyújthatják be kérelmüket, s ugyanitt érdeklődhetnek a felhatalmazás menetéről.